

“Å, skull ønsk at det vi tegna ble te virkeli.” (Gutt på 6 år)

Barn i alderen 3-6 år om kulturlivet i Namsos

Rapport Namsos kommune

– Bidragsforskning og innspill til arealplan, kulturplan og oppvekstplan

Innhold

Forord	4
Sammendrag	5
Organisering av rapport.....	6
Del 1. Formål og metode	7
Oppdragets formål	7
Barns rett til medvirkning	8
Metode	8
Multimodale gruppesamtaler med barn	9
Utvalg og deltagere	9
Perspektiver til grunn for multimodale gruppesamtaler med barn	10
Forskernes tilstedeværelse i multimodale gruppesamtaler med barn.....	12
Ramme for og holdepunkt i samtalen med barna.....	13
Forhåndskjennskap til Namsos sitt kulturtilbud	14
Forskningsetiske betraktninger	15
Analyseprosess – affektiv og tematisk.....	16
Del 2. Innspill og forslag til tiltak	17
Tematikker i tegninger og samtaler med barna.....	18
Skli og bade.....	18
Aktiviteter ute.....	19
Danse.....	21
Frydefulle saker og fantasi.....	22
Kjøretøy og maskiner.....	23
Dyr og naturfenomen	24
Relasjoner og gjøre noe sammen	26
Bibliotek, lek og fortelling.....	29
Fornøyer (som koster penger).....	30
Digital lek og spill.....	31
Fire overordnede kategorier og forslag til innspill.....	31
I. Relasjoner og sosiale aktiviteter	31
Hvordan dette kommer til uttrykk i materialet	31
Forslag til innspill	32
II. Lek og bevegelse i uterommet	32
Hvordan dette kommer til uttrykk i materialet	32
Forslag til innspill	32
III. Lek og bevegelse inne.....	34

Hvordan dette kommer til uttrykk i materialet	34
Forslag til innspill	35
IV. Fantasifullt, estetisk og sanselig blick på verden	35
Hvordan dette kommer til uttrykk i materialet	35
Forslag til innspill	37
Oppsummering.....	37
Litteratur henvisninger	40

Forord

Denne rapporten løfter fram barns stemme som et ledd i en medvirkningsprosess i Namsos kommunes arbeid med arealplan, kulturplan og oppvekstplan. Rapporten har et fokus på kultur i Namsos og med barns stemme menes her hva barn liker å gjøre og hvor de liker å være i Namsos. Kultur omfatter både kunst, idrett, friluftsliv og kulturarv. Rapporten er skrevet basert på bidragsforskning gjennomført av Dronning Mauds Minne Høyskole (DMMH) på oppdrag fra Namsos kommune i tidsrommet fra januar til april 2023.

Rapporten er utviklet med utgangspunkt i det pågående forskningsprosjektet *Betydningen av kultur for barn i barnehagealder* som ledes av Ingrid Bjørkøy og Ingvild Olsen Olausen, forskere fra DMMH, i samarbeid med Trøndelag fylkeskommune med hensikt å utarbeide en handlingsplan for kultursatsning for barn i fylket. Handlingsplanen skal bidra til at barn og unge har et likeverdig, bredt, mangfoldig og inkluderende kulturtilbud uavhengig av bosted. Handlingsplanen er en del av den nasjonale kulturstrategien Balansekunst. Kulturstrategien har som mål å sikre et bredt, mangfoldig og inkluderende kulturtilbud som bidrar til trivsel og bolyst og skaper muligheter for barn og unge til å engasjere seg, og som sørger for at deres stemme blir hørt på alle samfunnsarenaer.

To forskere har besøkt flere barnehager i Namsos og gjennomført multimodale samtaler med barn i alderen 3-6 år med mål om at barn i denne aldersgruppen skal medvirke til utviklingen av sitt nærmiljø og kommunen som helhet. Metode er valgt på bakgrunn av et medvirkningsperspektiv og betydningen av en utvidet språklighet i hvordan barn kommuniserer og uttrykker seg. Multimodale gruppesamtaler innebærer verbale samtaler og fortellinger, samtidig som vi tegner. Samtalene ble gjennomført i barnehagen med en barnehagelærer til stede. Etter de multimodale samtalene hadde vi en påfølgende samtale med barnehagelæreren om kulturtilbudet i kommunen. Forskningsmaterialet består av barnetegninger, nedskrevne sitater, notater fra samtalene og ført forskerlogg. Noen av disse tegningene og sitater fra barn vil presenteres i rapporten både for å illustrere, skape en nærhet til og for å yte barnestemmen rettferdighet.

Vi vil takke barna for utrolige fine samtaler og for at vi fikk ta del i deres erfaringer, opplevelser, tanker, fantasier, forslag og innspill til hva de liker å gjøre og hvor de liker å være. Vi vil også

takke barnehagelærere, barnehager og Namsos kommune som skapte en god og trygg ramme for samtalene.

Sammendrag

Samtalene med barn i alderen 3-6 år i Namsos om hva barn liker å gjøre og hvor de liker å være, viser et mangfold både av subjektive meninger og meninger som på ulike måter preger den enkelte barnehage, nærmiljøer og tettsteder i Namsos kommune. Fra samtalene med barna og påfølgende samtaler med barnehagelærere, er det likevel noen temaer som går igjen og som uttrykkes både i barnas tegninger, fortellinger og samtaler. Disse temaene omhandler 1) Relasjoner og sosiale aktiviteter, 2) Lek og bevegelse ute, 3) Lek og bevegelse inne og 4) Fantasifullt, estetisk og sanselig blikk på verden.

Tilknyttet relasjoner og sosiale aktiviteter, uttrykker barna at sosiale relasjoner som familie, slekt og venner og kjæledyr, er viktige for å ha det bra. Barna uttrykker glede over å gjøre ting sammen, være sammen og skape felles opplevelser. Sosiale møteplasser som inviterer til lek, kreativitet og bevegelse er et ønske fra barna.

Tilknyttet lek og bevegelse ute, uttrykker barna et ønske for å ha gode og varierte muligheter for lek, bevegelse og kroppslig utfoldelse i uterommet, både i bykjernen, i tettstrøk og i naturen. Mangfoldige lekeparker og lekeplasser med varierte aktiviteter og apparater som stimulerer til utfordring og mestring er et ønske fra barna.

Tilknyttet lek og bevegelse inne, uttrykker barna et ønske om å være på kulturelle arenaer der det er rike muligheter for lek, kreativitet, kroppslig utfoldelse og bevegelse. Bibliotek som kulturell arena er et gjennomgående tema, særlig med vekt på varierte kreative og bevegelsesfremmede aktiviteter og tilbud. Det samme er ønsket om et badeanlegg med vannsklier som stimulerer til lek, fart og moro.

Tilknyttet fantasifullt, estetisk og sanselig blikk på verden, er dette mer en væren i verden, og et gjennomgående kjennetegn i det barn uttrykker at de liker å gjøre og hvor de liker å være. Barna uttrykker det fantasifulle, estetiske og sanselige i stor grad gjennom fortellinger, undring, figurer og farger, der eksempelvis regnbue er et uttrykk som ofte går igjen i barnas tegninger. En regnbue favner både det fargerike, det fantasifulle og inviterer til undring. Et annet eksempel er det skumle og farlige, som monstre og troll som kommer og tar oss. Slike fenomen skaper og skapes i barnas fortellinger, tegninger og samtaler.

Resultater fra dette forskningsarbeidet er ment å bidra til å styrke kunnskaps- og beslutningsgrunnlaget i arbeid med kommunens arealplan, kulturplan og oppvekstplan.

Organisering av rapport

I rapportens sammendrag presenteres hovedlinjer i forskningsprosjektet og fire kategorier som er sentralt i barns stemme om hva barn liker å gjøre og hvor de liker å være. Deretter følger rapportens første del som omhandler oppdragets formål og metode. Del to omhandler innspill og forslag til tiltak og viser en gjennomgang av analyse og tematikker som deretter munnner ut i de fire kategoriene med tilhørende tiltaksforslag.

Del 1. Formål og metode

Rapportens første del omhandler oppdragets formål og metode der vi gjør rede for sentrale begreper, metode, metodiske avgrensninger, utvalg av deltagere og forskningsetiske betraktninger.

Oppdragets formål

Som del av et pågående samarbeid med Trøndelag fylkeskommune, fikk DMMH i januar 2023 i oppdrag av Namsos å løfte fram barns stemme og perspektiver på kulturtilbud. Hensikten med oppdraget var å legge til rette for at barn i 3-6 år skal medvirke til utvikling av sitt eget nærmiljø og kommunen som helhet, og å bidra med barns stemme som en del av kunnskapsgrunnlaget for kommunens planarbeid. DMMH hadde allerede avtalt å gjøre feltarbeid i barnehager i Namsos som en del av et større forskningsarbeid i fylkeskommunen. Namsos kommune ønsket dermed at DMMH kunne skrive en rapport som var særegen for resultater fra samtaler med barna i Namsos kommune. Denne rapporten er derfor basert på det barn i alderen 3-6 år i Namsos har sagt at de liker å gjøre og hvor de liker å være i Namsos og er et innspill til kommunens arbeid med arealplan, kulturplan og oppvekstplan.

DMMH er i dette prosjektet representert ved Ingrid Bjørkøy og Ingvild Olsen Olaussen som begge er førsteamanuensiser og forskere ved DMMH. Begge har skrevet doktoravhandlinger¹ om barn og kunst- og kultureltererte tematikker og jobber med pedagogikk og kunstpedagogikk i ulike innfallsvinkler både i barnehagelærerutdanningen og ved masterutdanningene. Perspektivene som er fremskrevet i metodedelen er perspektiver som begge forskerne har erfaring med, ikke bare som teoretiske konsept, men som en praktisk, kroppslig kunnskap. Vi har lang erfaring fra kunstfaglig arbeid og samspill med barn og har med det opparbeidet en oppmerksomhet knyttet til nyanser i barnas uttrykk som sannsynligvis blir vesentlig i de multimodale gruppesamtalene.

¹ Ingvild Olaussen har skrevet doktoravhandlingen *Kiasmefortellinger: Fortelleruttrykk av og for de yngste i barnehagen i et kunstnerisk utforskende multimodalt perspektiv* (2018, NTNU).

Ingrid Bjørkøy skrevet doktoravhandlingen *Sang som performativ for samspill i småbarnspedagogisk praksis* (NTNU, 2020)

Barns rett til medvirkning

Barns rettighet til å delta som aktive subjekter er løftet frem i FNs bærekraftsmål nr. 17 og i barnekonvensjonens paragraf 12. Forståelsen av at barn er subjekter og individer med rettigheter og likeverdige medlemmer av sosiale og kulturelle grupper er et grunnleggende perspektiv på barn og tidlig barndom². Det knyttes en kompleksitet til barns medvirkning og deltagelse³. Begrepene er dynamiske, relasjonelle og kontekstuelle og krever stadig nytolkninger i hvordan vi kan forstå og legge til rette for medvirkning og deltagelse i ulike relasjoner, situasjoner og kontekster. Respekt for barns sammensatte uttrykk og kommunikasjonsformer er også noe som trekkes frem knyttet til barns mulighet til å delta og ytre seg⁴. Å legge til rette for ulike uttrykksformer er å skape en frihet til å kunne ytre seg innenfor uttrykksmåter en selv i stor grad velger, som også er løftet frem i FNs konvensjon om rettigheter⁵. Bakgrunnen for at denne rapporten er at barns stemme er ønsket. Likevel, dette oppdraget, forskningsprosjektet og denne rapporten er iscenesatt av voksne. Det er ikke noe barn selv har tatt initiativ til. Invitasjonen til at barn kan medvirke og delta med innspill, er derfor forsøkt gjort på barns premisser.

Metode

Dette forskningsprosjektet er kvalitativt og performativt. For å skape rom for at barn kan medvirke til kommunens planarbeid, søker vi å legge til rette for at barns stemme kunne komme til uttrykk på flere måter. Sentralt her er å utforske hva barn liker å gjøre og hvor de liker å være. Dette kan si noe om hvilke kulturelle aktiviteter og tilbud barn i alderen 3-6 år ønsker og har behov for i kommunen.

Vi har brukt metoden multimodale gruppesamtaler med barn med vekt på samtaler, fortellinger og tegninger. Som støtte har vi også materiale fra spontane samtaler med barnehagelærere som deltok i de multimodale gruppesamtalene med barn og egen forskningslogg. Forskningsprosjektet ble gjennomført i uke 7 og 11 i 2023 og denne rapporten er skrevet i mars og april 2023. Forskningsdesignet er tilpasset tidsrammen for dette oppdraget.

² (Somerville & Williams, 2015)

³ Bae (2012)

⁴ (Olaussen 2018; Pramling Samuelsson og Park 2017; Bae 2012)

⁵ Barnekonvensjonen, 2003, §13.

Multimodale gruppesamtaler med barn

Multimodale gruppesamtaler vil si at vi samtaler med barna samtidig som vi tegner det vi liker å gjøre. På bakgrunn av metoden Splotting⁶ har vi utviklet en form for gruppeintervju tilpasset samtaler med barn i alderen 3-6 år. I metoden bruker vi kunstbaserte elementer som tegning og fortelling, som vi anser er uttrykksmåter som kan bidra til å komme nært barns perspektiver, opplevelser, tanker og meninger om hva de liker å gjøre og hvor de liker å være. Denne samtaleformen er basert på at barn uttrykker seg i og gjennom mange språk og vi har vektlagt samtaler med vekt på å samtale om konkrete temaer, stille spørsmål i form av verbale ytringer og gjennom tegning, fortelle og skape fortellinger i form av verbale ytringer og i tegninger.

Umiddelbart etter samtalene med barna gjennomførte vi en spontan intervjusamtale med barnehagelæreren som hadde deltatt sammen med barna i den multimodale gruppesamtalen. Med spontant, menes at samtalen dreide seg om temaer som barna hadde tatt opp som ble utdypet og nyansert, samt at de brakte inn temaer som de anser kan være relevant med tanke på barns perspektiv og opplevelser av Namsos som et godt sted å vokse opp. Samtalens form var at den skulle være mest mulig åpen med hensikt både å utdype temaer som barna uttrykker og for å løfte fram perspektiver basert på barnehagelærerens fagkunnskap og erfaring. I etterkant av samtalene gjennomførte vi muntlige og skriftlige forskningslogger. Både samtalen med barnehagelærerne og forskningslogg anses som støtte til de multimodale gruppesamtalene og er bidrag i en affektiv og temabasert analyseprosess.

Utvalg og deltagere

Barna i forskningsprosjektet er i alderen 3-6 år og ble rekruttert gjennom barnehagen de går i. Barnehagen representerer et kjent sted for barna, de er vant til å være der og de har med en voksen de er kjent med. Samtaler med barn i Namsos har pågått i to runder der vi har besøkt 12 barnehager og gjennomført 13 samtaler. Det har vært en avgrensning i tid da DMMH fikk oppdraget i januar og rapporten skulle leveres i april. Samtalene med barna ble gjennomført i uke 7, i løpet av tre og en halv dag og sju samtaler, og i uke 11, i løpet av tre dager og seks samtaler. Vi gjennomførte seks samtaler i fem private barnehager og sju samtaler i seks kommunale barnehager. Barnehagenes profil varierte, og det samme gjorde barnehagenes beliggenhet. Det var Namsos kommune som hadde gjort et utvalg barnehager som vi

⁶ Hagen (2021).

gjennomførte samtaleene i. Vi fikk inntrykk av at utvalg av barnehager var gjort på bakgrunn av å dekke de fleste områder i kommunen.

Selv om samtalen skjer i barnehagen, er ikke studien orientert om barnehagens virksomhet alene. Samtalens temaer strekker seg utover barnehagelivet og inn i barnas øvrige liv. I samtalen settes ikke noen rammer eller retninger for hva barna kan snakke om. Det gjøres ikke et skille mellom barnehage og livet ellers.

De multimodale fokusgruppesamtalene ble gjennomført med barnegrupper i barnehagen med en variasjon av antall barn i hver samtale. Det varierte mellom tre til seks barn samt en til to barnehagelærere i hver samtale. Totalt deltok 55 barn i 13 multimodale gruppesamtaler. I etterkant av samtaleene har forskerne samskrevet forskerlogg på 24 sider, samt systematisert 126 tegninger fra samtaleene. Underveis i analyseprosessen er antall tegninger redusert til 98. Denne reduksjonen er gjort på bakgrunn av uklare tegninger og uferdige tegninger der det ikke kommer fram hva illustrasjonene er ment å være, og som dermed har blitt valgt bort i denne sammenhengen.

Dato	Antall tegninger
13.feb	13
14.feb	20
15.feb	16
16.feb	16
14.mars	19
15.mars	28
16.mars	14

Perspektiver til grunn for multimodale gruppesamtaler med barn

Multimodal gruppesamtale er fundert i kroppsfenomenologisk, narrativt og performativt perspektiv⁷. Kroppsfenomenologisk perspektiv anerkjenner barn som kroppssubjekter, at barn lever og erfarer verden gjennom kroppen og at barn uttrykker og kommuniserer på kroppslige og verbale måter. Dette perspektivet innebærer et behov for en metode som skaper rom for

⁷ Kroppsfenomenologi perspektiv (Løkken, 2012; Merleau-Ponty, 1994;1948, 1968; Olaussen, 2018; Bjørkøy, 2020).

Narrativt perspektiv (Olaussen, 2018; A-L. Østern, 2018)

Performativitet (Haseman, 2006; Østern et al., 2021; Bjørkøy, 2020).

en utvidet språklighet i hvordan barn uttrykker seg, og dermed hvordan vi kan få synliggjøre barns stemmer. I det multimodale underbygges en utvidet språklighet i en kombinasjon av verbal samtale, fortelling (narrativ) og tegning som en flerspråklig samtaleform med barna. Å tegne er en kroppslig, estetisk, sanselig og fantasifull og bevegelig aktivitet, der barna uttrykker andre ting enn det som sies med ord. Å samtale om og i en tegning, forflytter også et fokus fra å se på hverandre til et ark der streker og farger skaper stadige illustrasjoner og uttrykk for det barn liker å gjøre og der de liker å være. I denne samtalen møtes deltagerne i en bevegelig aktivitet. Å møtes i tegning, i fortellinger og illustrasjoner framfor at oppmerksomheten er på barnet, vi ser på hverandre, kan bidra til en større grad av fri utfoldelse og kreativ deltagelse. Å tegne i samtalen kan derfor bidra til å skape mer samtale enn intervju, og der både barn og voksne deltar mer eller mindre på en gjensidig måte. Det kroppsphenomenologiske perspektivet er derfor sentralt i metodevalg og hvordan vi legger til rette for at barns stemme skal komme fram.

Et narrativt perspektiv spiller seg inn i en anerkjennelse og verdsetting av barnas fortellinger og hvordan mening både uttrykkes og forhandles fram i et kroppslig perspektiv både fra den som forteller og den som tar imot fortellingen. Å invitere til å fortelle små og store fortellinger fra eget liv og fra fantasien, både i tegning og i ord, er en sensitiv øvelse hvis ansvar ligger både til samtaleformen og til forskerne. Når vi spør om hva barn liker å gjøre og hvor de liker å være, åpner det for barnas subjektive opplevelser og følelser knytta til gode minner og assosiasjoner. Å ta imot barnas fortellinger og uttrykke en anerkjennelse og aksept for det som kommer fram, blir dermed en viktig del av forskernes kroppslige, sensitive og lydhøre tilstedeværelse i samtalen.

Et performativt perspektiv omhandler en forståelse av at en multimodal gruppesamtale er som stadig tilblivende og bevegelig og en samtale som ikke kan bestemmes hvordan skal være på forhånd. Hvordan en samtale med barn blir, avhenger av ulike faktorer som får betydning for samtalens form og innhold. Eksempler på faktorer som kan ha betydning er tid på dagen for samtalen og aktivitetsnivå tidligere på dagen, rommets utforming og hvordan barn og voksne sitter rundt bordet, relasjoner mellom barna, barnehagens lokale beliggenhet for hvilke temaer barn forteller om, barnas verbale uttrykksmåter, barnas trygghet i å tegne, spørsmål som forskerne stiller, en blyant kvesser osv. Andre betydningsfulle faktorer kan være stemning

og når vi kjenner at energien begynner å ebbe ut og barna anser seg selv eller samtalen som ferdig eller forskernes affektive opplevelse av hvordan barna deltar og hvor barna har oppmerksomheten sin. Ulike faktorer bidrar til å bevege samtalen, der faktorene samskaper samtalen. Å lede en samtale ut fra et performativt perspektiv innebærer at forskerne beveger seg i takt med de ulike bevegelsene som skjer. Å bevege seg i takt med, innebærer en åpenhet og lydhørhet for det som skjer der og da, en evne til å improvisere og tune seg inn og følge opp barnas initiativ og fortellinger, både kroppslig og verbalt. Som forskere kan vi ikke på forhånd bestemme hvordan samtalen skal bli, men vi kan ha noen "verktøy", noen holdepunkt, som vi setter i spill i en sammenveving av betydningsfulle faktorer. For at samtalen skal fungere må vi derfor åpne oss for hvordan ulike faktorer spiller seg inn og beveges og flyte sammen med dem. Eksempelvis fungerer det ikke så godt å forsøke å trekke samtalen i en eller annen retning, dersom barnas engasjement er et annet sted. Vi kan invitere til et å samtale om et gitt tema, men barnas respons og deltagelse i i dette temaet blir avgjørende for om temaet var et blindspor eller et tema som åpnet for noe mer eller annet.

Forskernes tilstedeværelse i multimodale gruppesamtaler med barn

Basert på perspektivene kroppsfenomenologisk, narrativ og performativitet, har vi som forskere forsøkt å være til stede og nærværende i samtalene med barna på måter som er preget av lydhørhet, inntoning og improvisasjon. Improvisasjon baserer seg på et oppmerksomt nærvær, en aksept og anerkjennelse av det barna uttrykker og å forfølge og utvide det som barna ytrer i ord og tegning. Konkret kan det innebære både at forskerne inviterer til samtaletemaer, stiller spørsmål, kommentarer og deltar i barnas egne initiativ og fortellinger, ut fra et engasjement om å være i samtalen og støtte opp under og trygge barna i å uttrykke seg. Lydhørhet, inntoning og improvisasjon⁸ baserer seg på en forståelse av at barn uttrykker seg og kommuniserer på sammensatte uttrykk gjennom kroppen, bevegelser, mimikk, lyder, kroppslige gester og verbale ytringer. Videre innebærer det å være oppmerksomt nærværende for å beveges med barna og det som skjer i samtalen. Å etterstrebe denne holdningen både til samtalen og til barna, anses som helt sentralt i å komme tett på barns stemme.

⁸ Johnstone (1997); Stern (2003); Malloch & Trevarthen (2009); Small (1998).

Ramme for og holdepunkt i samtalen med barna

Vi hadde ingen forhåndsgitt intervjuguide til de multimodale gruppesamtalene. Vi valgte å heller ha en dynamisk ramme med noen holdepunkter. Vi ønsket at temaer og fokus i samtalene skulle vokse fram i takt med det barna uttrykte og kommuniserte.

Ett holdepunkt var innledning til samtalene, som var en variasjon av spørsmål knytta til hva barna liker å gjøre. Vi brukte ikke begrepet *kultur* i samtalen med barna. Dette begrepet er kanskje ikke i barns vokabular. Det kan oppleves som fremmed og anses som en fellesbetegnelse på og kategorisering av en rekke aktiviteter. Å spørre om *hva barn liker å gjøre* og *hvor de liker å være*, skaper en mer direkte linje til barnas egne opplevelser og erfaringer framfor at det skal hektes på *kultur*. Å *innlede med kultur kan også bidra til å sette kultur i forgrunnen* og samtidig skape en distanse til barnas uttrykk og fortellinger. Vi ønsket tilgang til det deskriptive og beskrivende framfor at barna sier noe som skal passe inn i en eller annen kategori. Vi prøvde å ikke skape en forventning om noe, men ønsket å legge til rette for at barna snakket mest mulig fritt. Et direkte spørsmål om hva barn liker å gjøre og hvor de liker å være, kan også svare til måter barna uttrykker seg og kommuniserer på, som er spontane, direkte og opplevelsesorienterte. Vi anser at dette har verdi når vi vektlegger barns medvirkning og deltagelse. Spørsmålene *Hva er det du liker å gjøre?* og *hvor liker du å gjøre det?* åpnet for en rikdom av svarmuligheter, og barnas svar synliggjør store variasjoner i tematikk og interesser, men med noen forhold som går igjen. I analysen forsøker vi løfte frem fellesnevnerne i materialet, men også særegenheter.

Et annet holdepunkt var at vi selv tegnet sammen med barna, og der vi selv tegnet det vi likte å gjøre. En samtidighet i samtale og tegning, i tillegg til vi forskerne også det vi likte å gjøre, kan ha bidratt til at barn også begynte å tenke på og tegne det samme temaene som vi tegnet. Ett eksempel på det er å klatre i tre. Da dette ble nevnt og tegnet, begynte flere barn å tegne det, med ulike variasjoner. Men det var mange som ikke tegnet det. Noen barn valgte å forfølge våre tegninger ut fra hva de selv liker å gjøre og det de kunne gjenkjenne fra egne liv. De kunne tegne ulike varianter av det som ble nevnt av oss, som impuls eller påminnelse, som om de også kom på hva de likte å gjøre. Et annet eksempel som vi prøvde inn i samtalen var å bade. Det skapte et engasjement av et springbrett av fortellinger og ulike måter å være i vann og bade på, sklier, splæs, fart osv.

Et tredje holdepunkt for oss var hvordan vi forsøkte å plassere barna, barnehagelærere og oss selv rundt bordet. Vi prøvde å sitte blant barna rundt bordet og fordelte de voksne for å skape en balanse av voksne og barn rundt bordet. Plassering bidro til at vi kunne få kontakt med alle barna, og vi delte på og byttet på hvem vi hadde kontakt med. Vi hadde kontakt med ett og ett barn og flere barn samtidig. Dette vekslet i løpet av samtalen. Både vi og barnehagelæreren var oppmerksomme på hvor hen satt rundt bordet og vi så an der det var behov for en ekstra trygg voksen.

Barnehagelærere deltok for det mest også på lik linje som barna med særlig vekt på tegning og i mindre grad i den verbale samtalen. Begrunnelse for det var både å skape rom for barnas stemmer, og å samles om og inkludere alle i en felles aktivitet. Selv om barnehagelærerens deltagelse var dempet og litt tilbakeholden, bidro nærværet og hens tegneuttrykk til å samle barna om og i samtalen.

Noen av barnas ytringer kan karakteriseres som markører for samtaleformen og som et holdepunkt. Fantasering utgjorde en stor del av samtalebildet og vi forholdt oss til det som fantasering, lek, muligheter og som noe som er særegent for barns kulturelle uttrykksmåter. Det utgjør både en måte å samtale på, og en måte å være i verden. Noe av fantaseringen og det som kunne fortone seg som tull og tøys er kvaliteter som hører hjemme i en slik samtale. Det kan vitne om tillit til oss og et uttrykk for at vi har det fint og artig sammen. Det kan også være en måte å bli kjent. I noen tilfeller kunne det oppleves som en utprøving av oss: Hvem er vi, hva er vi egentlig ute etter? Hva tåler vi å høre og hvor er grensene for denne samtalen?

Forhåndskjennskap til Namsos sitt kulturtilbud

Før vi kom til Namsos, hadde vi ikke gjort noen undersøkelser av kulturtilbudet i kommunen. Dette var et bevisst valg med tanke på metode. Vi har et fokus på barns stemme og på hvordan barn uttrykker engasjement rundt det de liker å gjøre og hvor de liker å være. Vår manglende kjennskap til Namsos sitt kulturtilbud bidro til å la både barnas stemme være autentisk, uten at det gjøres koblinger til en forforståelse som vi forskere eventuelt skulle ha med inn i samtalen. Denne forforståelsen endret seg etter hvert som vi gjennomførte flere og flere samtaler i ulike barnehager, og som kunne virke inn i spørsmål vi stilte og i en fersk analyse av materialet. Men denne kjennskapen var noe som vi prøvde å ikke la virke inn i samtalene for å unngå å lukke både samtalen og det barna ytret seg om. Ved å stille oss mest mulig åpen for

det barna ytret seg i samtale og i tegning, ble vi mer oppmerksomme på de små nyansene og variasjonene i barnas uttrykk. Det skjerper også vår tilstedeværelse i samtalene. Vi anser derfor at lite forhåndgitt kunnskap underbygger metoden vi brukte for barns medvirkning og å komme tett på barns stemmer.

Forskningsetiske betraktninger

I planleggingen og utarbeidelsen av informasjonsskriv og samtykkeskjema har vi vært i kontakt med NSD/SIKT og konferert om forskningsetiske hensyn. Studien samler ikke inn personopplysninger eller gjort lydopptak, og er derfor ikke meldepliktig. Forskningsprosjektet er gjennomført i tråd med forskningsetiske retningslinjer.

Barna vi har samtalt med og eventuelle personlige opplysninger som dukket opp i samtalene, har blitt anonymisert fortløpende. Eventuelle navn i analyse eller rapport er fiktive.

I denne rapporten er bestillingen å løfte frem barns stemme og deres perspektiver. Å ta barns perspektiv vil grunnleggende sett si at en anerkjenner barna som kompetente og at deres stemme skal høres og tas på alvor⁹. Dette utfordrer forskerne. Selv om begge forskerne i dette prosjektet har lang erfaring med interaksjon, samspill og forskning med barn og barnlige uttrykk, er vi innvevd i en voksen logikk og strategisk måte å tenke på.

I møte med barna la vi vekt på å være lydhøre for stemningen i rommet. Vi var oppmerksomme på hvilken energi barna møtte oss med og hva de gjennom kroppsspråk viste tegn til å ville være med på. Gruppene og samtalene oppleves veldig forskjellige, og vi forsøkte å legge oss tett opp til de ulike gruppene og barnas stemningsleie. Hvis stemningen var veldig høy, som den var i noen av samtalene, forsøkte vi både å tulle med, men også balansere ut med en litt roligere væremåte. Alle barna hadde fått forespørsel om de ønsket å delta og for de aller fleste av dem virket det å være en positiv opplevelse. Innimellom var det likevel noen av barna som gjennom kroppsspråk eller verbalspråk ga uttrykk for at de ikke ville være med lenger. Dette tok vi hensyn til eller forsøkte å imøtekomme med det samme. Her bidro også barnehagelæreren som var med til å finne løsninger for den enkelte. Dette gjaldt en håndfull av barna. Enten inngikk vi en samtale om noe helt annet enn det som var fokus for samtalen, eller vi lot barna gå fra bordet hvor samtalen foregikk. Bare i en av samtalene ble det nødvendig å få med hele barnegruppen på å bevege seg, hoppe og leke for å få en felles avslutning.

⁹ Broström (2012).

I selve samtalen etterstrebet vi å tune oss inn på barnas ulike måter å delta. De som var tilbakeholdne fikk være i fred. Vi forsøkte til en viss grad å lokke de til å dele sine tanker, men de som tydelig ikke ville snakke lot vi være i fred. De aller fleste av barna som hadde takket ja til å bli med, var meddelsomme og tillitsfulle, både når det kom til å dele tanker, følelser og fantasier, men også med tanke på å dele tegningene sine og tanker omkring disse.

I dette forskningsprosjektet har forskerne en form for makt. Det er vi som inviterer til samtale og gjennom samtalen prøver vi å sette fokus for samtalen ved å foreslå temaer. Som del av analyseprosessen har vi også makt i form av at vi velger ut hvilke deler av samtalen og tegningene som får betydning og som konstruerer den tekstlige fremstillingen i rapporten. Dette betyr ikke at forskningsdeltagerne er utydelige eller at deres stemme blir borte. Hele hensikten med prosjektet og med rapporten er å løfte frem barnas stemmer og synliggjøre deres deltagelse. Vi anser det som en etisk forpliktelse til å bringe disse stemmene videre og ut.

Analyseprosess – affektiv og tematisk

Analyseprosessen kan skisseres som steg. Første analysesteg var at etter hver av de multimodale samtalene, tok vi bilder av barnas tegninger og førte inn i matriser hvilke temaer som hadde kommet fram i samtalen, og hvor mange av barna som hadde ytret seg om temaene. Vi skrev inn egne kommentarer og nedskrevne sitater fra barna i tilhørende tema-kolonne. Vi skrev også ned momenter fra samtalen med barnehagelærerne og egen forskningslogg ut fra det vi ble særlig oppmerksomme på fra samtalenes innhold og form. Vi skrev individuelle matriser og logg for alle de 13 barnehagene. Andre analysesteg var at vi deretter samlet barnas tegninger med tittel i en felles presentasjon, der tegningene ble løst fra barnehage for at vi kunne analysere dem fri for kontekst og sammenheng. Samtidig med dette sammenstilte vi matrisene fra alle barnehagene og vi forskerne gjorde hver vår tematiske analyse av materialet. I arbeidet med temabasert analyse gikk vi gjennom temaer som viste seg i samtalene; både tegn og verbale ytringer. Vi markerte med ulike fargekoder de ulike temaene som vi opplevde var like og tangerende, også ut fra opplevelser vi hadde fra samtalene med barna. Deretter gjorde vi en gjennomgang av de to individuelle tematiske analysene før vi sammenstilte dem i en felles tematisk analyse.

Del 2. Innspill og forslag til tiltak

Samtalene foregår i et spenn mellom det barna er opptatt av som knyttes til nærmiljø og det som omgir dem i hverdagen på den ene siden og det fabulerende og fantastiske på den andre siden. Det barna blir eksponert for og det de vokser opp med er synlig i tegningene og det de forteller. I mange av samtalene begynte barna å liste opp for oss hva de liker å gjøre med det samme vi fortalte at vi var kommet for å høre hva det er barn liker å gjøre. Leke, var noe som gikk igjen og som gjerne ble fulgt opp av oss med spørsmålene: Hva liker du å leke og hvor liker du å leke?

I alle samtalene og i tegningene var det kroppslige uttrykket fremtredende. Det kroppslige er en metodisk inngang, men utgjør også et sentralt resultat i materialet. Både uttrykksmåten til barna og flere av aktivitetene barna forteller at de liker å gjøre, er preget av et behov for kroppslig utfoldelse.

Det kroppslige er synlig i barnas tegneuttrykk og preges av bevegelse, tempo, forflytning mellom ulike høyder og nivåer. Et eksempel er å kjøre vannsklie.

Tegning: Barns kroppslige måte å tegne på.

Det kroppslige kommer her til uttrykk i måten barnet tegner på for å illustrere fart og sklias bane. Det går mye opp, ned, rundt i et gjentakende mønster. Og det kjøres fort, veldig fort, "så fort at man mister badebuksa." Det er latter og samskapende fortellinger mellom barn og barn og oss voksne, om å kjøre sklia super fort, så fort at det også blir hull i papiret.

Det kroppslige i barns uttrykk kan synes som en selvfølge, men det er likevel viktig å løfte frem. I en helhetlig tenkning knyttet til tiltak rettet mot barn i barnehagealder, vil vi løfte frem mulighet til lek og bevegelse som et viktig område. Barn uttrykker i tegningene lek og bevegelse som primære behov.

For eksempel vil en idrettshall bli enda mer attraktiv for barnehagebarn både i rollen som småsøsken på kamper og arrangement, eller som en gruppe barnehagebarn, om det finnes en liten del av hallen (i et inngangsparti eller lignende) hvor det er utformet et område med bevegelsesutfordringer for barn fra 0-6 år.

En del av samtalen er knyttet til hva barna ville bygge, planlegge for eller utbedre i Namsos om de fikk bestemme. Spørsmålet var stilt litt ulikt fra gang til gang; Hvis vi skulle lage noe nytt i byen, hvis vi hadde en sekk med penger, eller hvis dere fikk bestemme, hvis vi hadde en kiste med gull, kongen har spurt oss om å foreslå, hva vil dere gjøre? Denne delen av samtalen var i tråd med samtalen for øvrig og foregikk i spennet mellom det hverdagslige og det fantastiske. Samtalen var preget av fellestegning hvor flere av oss satt sammen og tegnet og snakket om hva vi ville bygge.

Tematikker i tegninger og samtaler med barna

Skli og bade

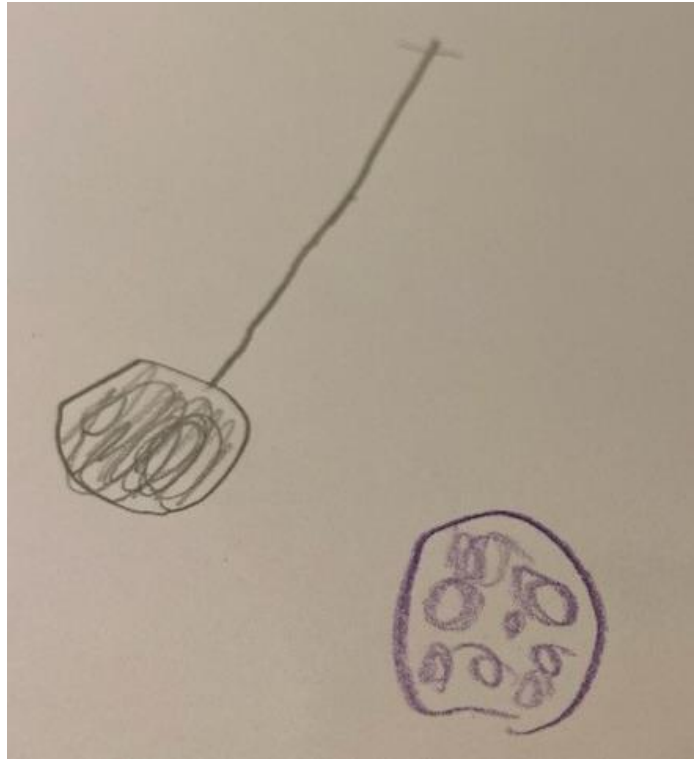
Bading og sklier forekommer svært ofte sammen både i tegningene til barna og i loggene fra samtalen. Her figurerer høye stiger som fører opp til fantastiske sklier som etter sving og loop ofte ender i et basseng fylt med vann. I samtalen er det tydelig at barna liker å bade. I kaldt eller varmt vann, inne eller ute. Dette er et av temaene som vekker barnas engasjement. Stemningen som oppstår når vi snakker om disse tingene er som oftest høy og gledefylt.

Tegning: Vannsklie med diskolys og basseng.

Aktiviteter ute

Aktiviteter ute er noe som går igjen i ulike variasjoner. Når barna forteller om lekeparker og lignende, nevnes hopping på trampoline, sklier, zipline, huske, klatrestativ, tårn og lekebåter. Aktiviteter i naturen går også igjen, som å klatre i trær, på tur i skogen, gå til lavvo, bål plass og tenne bål. En forteller at hun elsker å gå i oppoverbakke. Mange av barna liker å gå på ski og ake. Flere av de forteller at de liker å fiske, gjerne fra båt, og kan navnet på mange fiskesorter. Noen har vært med på jakt og/ eller har familiemedlemmer som jakter.

Tegning: I Klatre høyt i treet. II Fotball og zip-line.

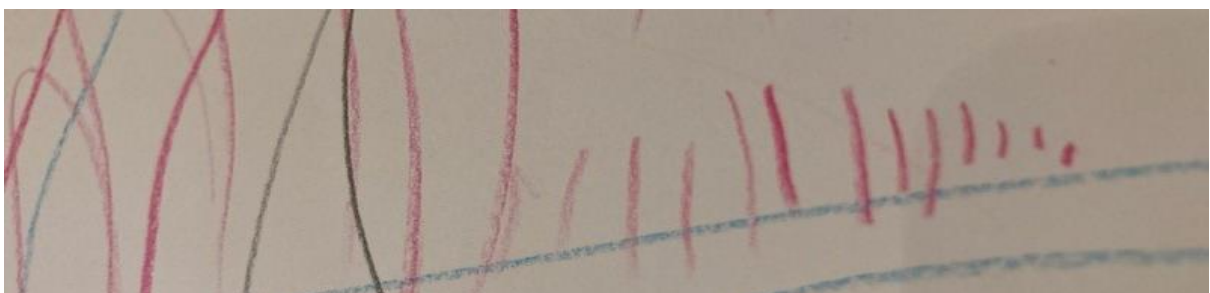
Tegning: Jeg som bader, klatrer i tre og graver etter diamanter.

Danse

Dans er en av tematikkene som er fremtredende i materialet. Hvis temaet ikke dukker opp av seg selv i samtalen og vi spør om de liker å danse, kommer responsen med glade tilrop. Dans har derfor fått en egen overskrift. Dans er nært forbundet med musikk også i dette materialet, og en av barna har tegnet lydbølgene som går gjennom luften og setter i gang bevegelsen. De forteller at et av stedene de kan danse er på biblioteket.

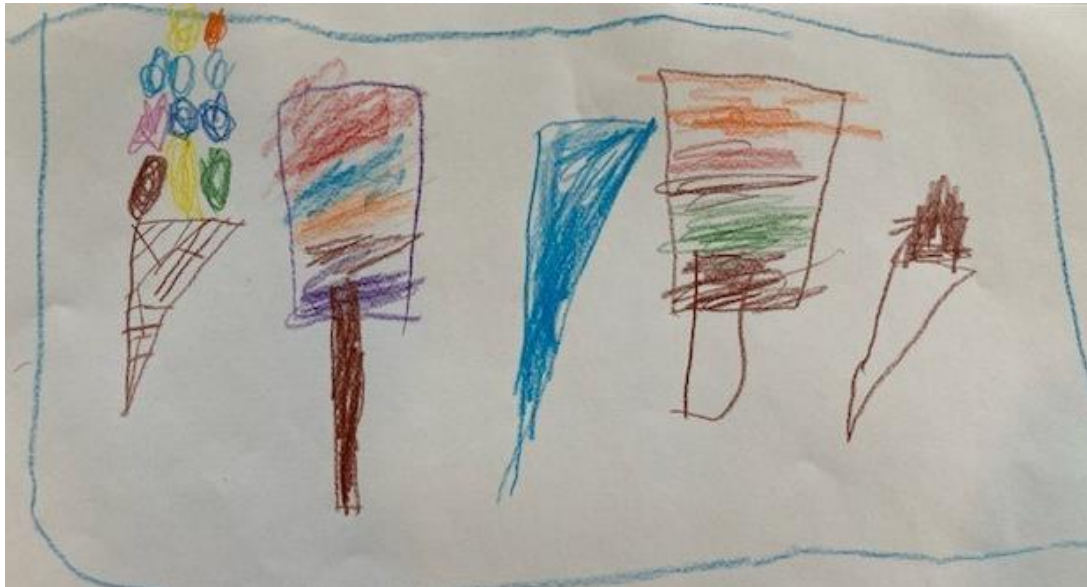
Tegning: Meg som danser.

Tegning: Lydbølger.

Frydefulle saker og fantasi

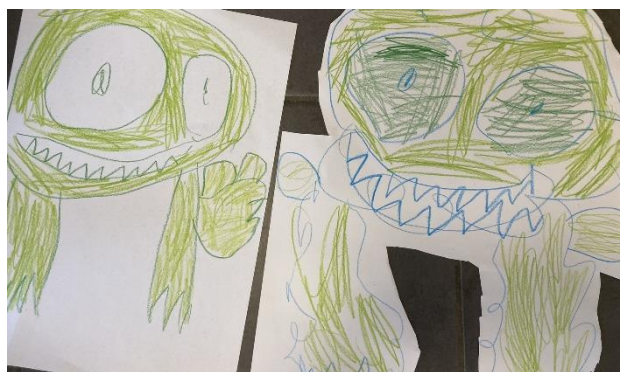
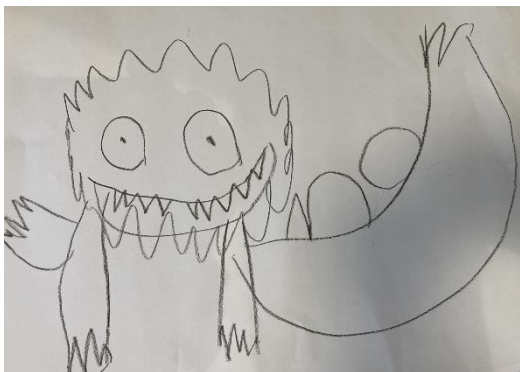
Frydefulle saker og fantasi er en tematikk som inneholder spennende saker og ting som fremkaller positive følelser av fryd, og følelser som er mer skrekkblandet og spenningsorientert. Her er det monster, troll, spøkelser, diamanter, krystaller, skatter, is og godteri og et par tilfeller av rydderakett.

Tegning: Ulike sorter is i kiosken.

Tegning: Rydderakett.

Tegning: monster.

Kjøretøy og maskiner

Maskiner og kjøretøy er tema i flere av samtale og synlig i mange av tegningene. Her finnes traktor, gravemaskin, båt, bil og snøskuter. Maskiner og kjøretøy er mer fremtredende i guttenes tegninger enn i jentenes. Som oftest er kjøretøyet eller maskinen knyttet til en relasjon, som morfar sin traktor, pappa sin traktor, båten til onkel etc.

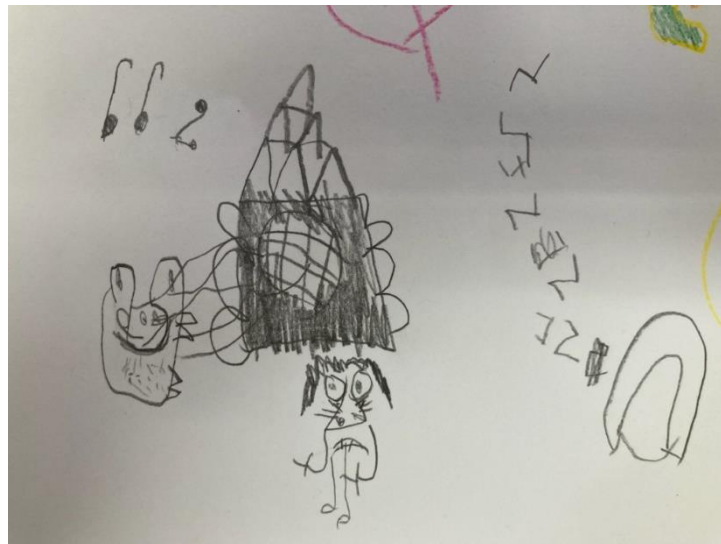
Tegning: Gravemaskin.

Tegning: Traktoren til morfar.

Dyr og naturfenomen

Regnbue og sol går igjen så ofte i tegningene at vi lurer på om det er noe barn først og fremst liker å tegne, eller om det faktisk er noe de har en sterk bevissthet om og som de liker. Regnbue tegnes i ulike variasjoner, som vist under. Torden og uvær er også sortert innunder dette tema. Dyr i ulike varianter som katt, hest og hund og er med i samtalen, men også synlig i flere av tegningene sammen med mer utrolige dyr som nesedyr og dinosaurer.

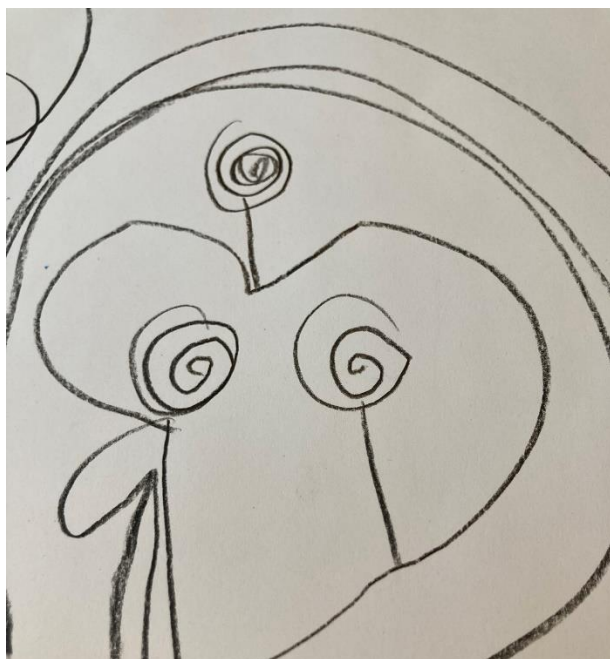
Tegning: En som prøver og sove, men blir forstyrret fordi det er så bråkete musikk. Det er nesedyret.

Tegning: Dinosaur som nusser.

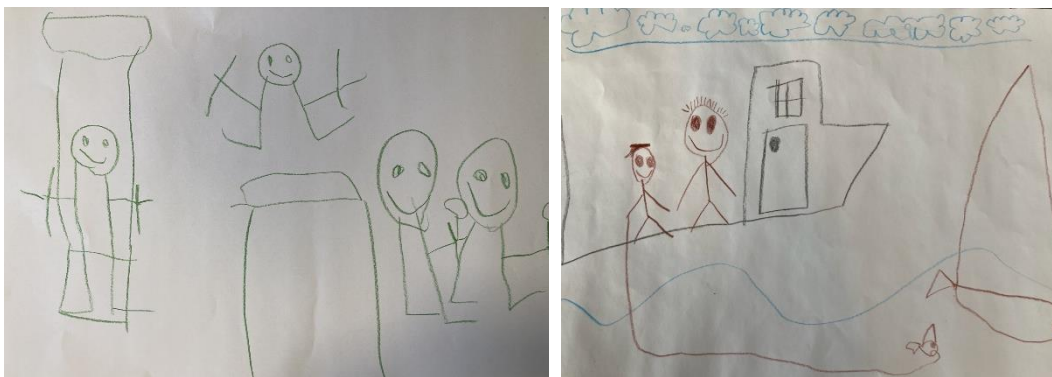
Tegning: Variasjoner av regnbuer. "Æ vil sjå regnbuen hver dag".

Tegning: Torden.

Relasjoner og gjøre noe sammen

Flere av barna refererer til aktiviteter som er knyttet til samvær med familie og en eller flere slektninger. Foreldre og søsken blir ofte tegnet. Andre slektninger blir snakket om som mormor, morfar, onkel eller tante etc. Når barna forteller om slektninger så handler det gjerne om aktiviteter de gjør sammen, som båttur, hyttetur, kjøre traktor, sykkel og fiske. Familie tegnes og knyttes noen ganger til aktiviteter, som å være i huset sitt, dra på hytta og se på dyr, leke sammen søsken.

Tegning I: Trampoline, huske og morfar og jeg som reparerer ting.

Tegning II: Onkel og jeg på båten, torsk på kroken og Brosj. Dessuten Cola i kjøleskapet.

Tegning: Hele familien som hopper på trampoline i sol og regn.

Tegning: Storesøster og jeg lufter hunden, jeg sykler. Gummibjørner.

Tegning: Huset til tante, og kjolen til Mia (fiktivt navn). Den er så fin. Badebasseng.

Tegning: Rommet mitt, med tak og vegger.

Tegning: Huset mitt med køyeseng, fotball og is som løper.

Tegning II: I hytta og sitter og ser på stormen utenfor.

Bibliotek, lek og fortelling

Biblioteket er et sted som er fremtredende i materialet. Når barna forteller om biblioteket nevner de lekerom, at de kan lage ting der, konstruksjonslek av ulik art, tegne, bygge Lego, "tull og tøys" og lese bøker. De nevner også show på biblioteket.

Tegning I: Bord til perling på biblioteket. Tegning II: Lego.

Fornøyelser (som koster penger)

Tegning I: Heksa Rebella, meg og hunden min.

Mye av samtalen dreier seg om det som finnes i nærmiljøet, men det dukker også opp aktiviteter som barna har positive erfaringer med, men som koster penger og som det krever at en reiser til. Da vi fortalte at vi kom fra Trondheim, var det mange barn som lyste opp og sa at der hadde de vært og besøkt en tante, en mormor, men helst fortalte de at de hadde vært på Pirbadet. Steinkjer var også et sted de dro til for fornøyelser, og Namsskogan dyrepark. Andre fornøyelser som ble nevnt var Leos lekeland, Rush trampolinepark, Pirbadet, Lykkeland, Hunderfossen og Kristiansand dyrepark og Kaptein sabeltann og dyrene. Barna forteller med stort engasjement, og det er tydelig at det er stas å kunne dra til disse stedene.

Tegning II: Tigersklia på Leos og Bjørnen Odin på Namsskogan familiepark.

Digital lek og spill

Det digitale er ikke veldig fremtredende, men likevel synlig i materialet. Det digitale knyttes til en aktivitet som gjøres hjemme, og barna nevner det å se på TV og ramser opp ulike barneprogram som Paw patrol og Labyrint med Daidalos. De liker også å spille i-Pad og nevner spill som blant annet Super Mario.

Tegning: Sitter i trehytta mi, spiser kake, spiller på I-pad, bader og ser TV).

Fire overordnede kategorier og forslag til innspill

På bakgrunn av disse tematikkene har vi organisert materialet i fire overordnede kategorier som er: 1) Relasjoner og sosiale aktiviteter, 2) Lek og bevegelse i uterommet, 3) Lek og bevegelse inne og 4) Fantasifullt, estetiske og sanselige blikk på verden. Ut fra disse kategoriene har vi formulert innspill til planarbeidet i kommunen.

I. Relasjoner og sosiale aktiviteter

Hvordan dette kommer til uttrykk i materialet

Familie, slekt og venner er framtrødende i barnas svar om hva de liker og hvor de liker å vøre. Å vøre sammen, gjøre ting sammen, bli sett og at noen har tid til å vøre sammen er viktig. Som han som sa at han liker å reparere ting sammen med morfar, eller hun som liker å besøke tanten. Eller hun som sa at hun liker å vøre inne i huset sitt og se på stormen utenfor.

Forslag til innspill

Basert på barnas tegninger og fortellinger er et innspill å legge til rette for aktiviteter som familien kan gjøre sammen. Flere barnehagelærere i ulike barnehager løftet fram behovet for å ha sosiale møteplasser, som lekeplass, bål plass, lavvo, gapahuk der familier kan møtes være sammen og barna kan leke. Disse plassene kan være utformet med tanke på samvær og rom til at barna kan bevege seg og leke fritt. Å skape muligheter for å gjøre meningsfulle aktiviteter sammen med familie, slekt og venner og skape felles opplevelser, er med å styrke opplevelsen av tilhørighet.

II. Lek og bevegelse i uterommet

Hvordan dette kommer til uttrykk i materialet

Lek og bevegelse i uterommet er orientert om kroppslig utfoldelse og varierte aktiviteter, utfordringer og sanselige opplevelser. Å bevege seg, være kroppslig, oppleve mestring og glede ved å bevege seg gjerne raskt i ulike retninger, opp, ned, rundt, fram og tilbake, er bevegelser som barn uttrykker stor glede av å gjøre. Eksempler her sklier og rutsje fort nedover, gjerne i vann med et stort splæs. Allsidige lekeparker med mange aktiviteter er viktig for en allsidig kroppslig utfoldelse og der barna kan utfordres til å mestre og bli kjent med egne muligheter og grenser. I naturen finnes naturlige lekeplasser som stier, bekker, trær, greiner og variert underlag som stimulerer til lek og bevegelse. Vi vil løfte fram det frie, fartsfylte og energiske i barnas tegninger og fortellinger i en lyst til å engasjeres i møte med sine omgivelser. Lek og bevegelse i uterommet henter også elementer fra fornøyelser der det sanselige, mangfoldige, spennende og skumle er elementer som svarer til lek og fantasi.

Forslag til innspill

I byrommet nevnes festplassen som den eneste lekeplassen, i tillegg til skoler og barnehager. Festplassen omtales av barnehagelærere som liten, lite stimulerende til variert lek og aktivitet, lite utfordrende og der foreldre må passe på barna og barna kan ikke bevege seg helt fritt. Et innspill er å lage en lekeplass som stimulerer til mer variert aktivitet og utfordringer, på et større område der barna kan bevege seg fritt og der foreldre ikke trenger å være redde for trafikk osv. Denne parken kan gjerne kombineres med grønt område med muligheter for å være et sosialt møtested med benker og bord.

Et annet innspill er et behov for lekeplasser i tettsteder utenfor Namsos sentrum. Noen lekeplasser omtales i samtaler med barnehagelærere som falleferdige og er avhengig av velforening og dugnadsinnsats. Andre steder savnes naturlekeplasser med gapahuk og bål plass. Slike lekeplasser anses også som sosialt bærekraftig og omtales som viktige sosiale møtesteder for barn og familier kan møtes.

Tegning: Trollskog

Det tredje innspillet knytter seg til innholdet i lekeplassene og betydningen av rike og varierte leke- og bevegelsesmuligheter for barn. Lekeplassene bør være utformet med tanke på barnas utfoldelses- og mestringsbehov og har ulike grader av utfordringer.

Tegning: Forslag til lekepark.

III. Lek og bevegelse inne

Hvordan dette kommer til uttrykk i materialet

Det å leke er en sterk drift hos barna vi har snakket med. Barnehagen er en arena hvor dette kan utfolde seg og de voksne vi snakker med etterlyser flere voksne slik at de kan tilrettelegge og utvikle gode lekemiljø for barna. Mange barn trekker frem hva de liker å leke med hjemme som for eksempel bygge Lego, perling, tegne og bygge hytte av puter.

Et tema som det knytter seg mange og positive fortellinger til, er tur til biblioteket. Biblioteket er referert til som et sted de kan leke, danse og låne bøker (kjøpe bøker som mange av barna sier). Her tilbyr de kreativt verksted og de har ifølge barna en leke-kiosk der (biblioteket i Namsos) som er populær. Når vi spør barna hva de liker å gjøre på biblioteket, er det leke og danse som nevnes oftest. Det å dra ut av hjemmet eller barnehagen og komme til et annet sted med andre leker er tydelig noe barna setter stor pris på.

Dette er også en arena som barnehagelærerne vi snakker med trekker frem. Biblioteket er et sted å dra med familien eller også sammen med barnehagen. Biblioteket er en etablert arena i lokalsamfunnet som tilbyr et mangfold av kulturelle tjenester, som er synlig i samtale med barna og med barnehagelæreren.

Tegning: Meg som bader.

Bading er en tematikk som barna er svært opptatt av og som må sies å være fremtredende i materialet. Bading knyttes til lek og bevegelse i uterommet, men med kort og kald sommer er det viktig å se på mulighetene for bading innendørs også. I den perioden vi snakket med barna var Oasen delvis stengt, og de hadde begrenset tilgang på opplevelser i bad. Noen av barna har vært i Pirbadet i Trondheim, eller refererer til andre bade opplevelser i forbindelse med ferie. Det skal også sies at badekar, egne boblebad og mindre hagebasseng var nevnt med entusiasme. Bading er sanselig, og imøtekommer behovet for både bevegelse og trangen til å “splæsje”. Som et av barna sa, “Jeg elsker kliss klass”

Forslag til innspill

Biblioteket er et sted som allerede blir brukt, både i Namsos, men også de lokale bibliotekene på Jøa og Namdalseid. På bakgrunn av det vi hører, foreslår vi å styrke det arbeidet som biblioteket gjør. Dette er ifølge materialet et tilbud som favner bredt og som treffer både grupper fra barnehage og familier. Biblioteket er et kulturtilbud som må karakteriseres som lavterskel tilbud, det er gratis og har et fokus på alle aldersgrupper, noe som gjør det til en arena det er lett å knytte seg til også for barna.

For å imøtekomme ønsket om flere ansatte i barnehagen, samt utfordringer enkelte barnehager særlig i distriktene har med transport og det å bruke kollektivtrafikk, foreslår vi at bibliotekene får tilskudd til å tilby en som drar ut i barnehagene og følger opp bokhylla i barnehagen, eller gir innspill til lekemiljøet i barnehage eller skole. Dette kunne være en ordning hvor en så å si “lånte” en bibliotekar, en forteller en trubadur, en lekende voksen. En slik stilling kunne være besatt av en kulturarbeider, en leken barnehagelærer etc. Dette ville også kunne spille på lag med utfordringer som finnes i barnehagesektoren. De gir uttrykk for at de har mange ideer, men ikke nok folk i barnehagen til å gjøre dem.

IV. Fantasifullt, estetisk og sanselig blikk på verden

Hvordan dette kommer til uttrykk i materialet

Barnas perspektiv som kommer til uttrykk i tegningene og i utsagnene er sanselige og kroppslige. Forslagene er realistiske og noe forutsigbare, det dreier seg om rutsjebane, basseng og klatrestativ, men forslagene har gjerne en fantastisk og fantasifull vri. Skliene de

foreslår at bygges er overdimensjonert de «skal gå helt til havets bunn» og ha disko inni seg «så vi kan danse inni sklia». En annen foreslår regnbuesklie. Klatrestativene går helt til verdensrommet, det må være mange og i hundre etasjer malt i «alle farger»

Beskrivelsene utdypes med kroppslige uttrykk, Jeg har en trampoline som går høøøøyt til himmelen fortelles mens barnet strekker seg med kroppen mot taket. I lekeparken jeg var i, har de en sklie som går sånn, viser med armen hvordan sklia går rett ned. «Da får jeg luft i magen».

Tegning: Regnbue og krystaller.

Barna er opptatt av glitrende diamanter, krystaller, vakre regnbuer og stjerner. De forteller om skumle troll og monster. Disse vakre og skumle tingene er formidlet med stor innlevelse og vi fornemmer sansen for eventyr, spenning og følelse av fryd. Dette kommer også til uttrykk blant annet gjennom utsagn som «jeg elsker å sitte inne i huset mitt når det stormer utenfor». «Æ like ikke å fisk, æ e redd for krabba, at dem skal bite meg i tåa». Det skal være musikk, regnbue, godtebutikk og is-kiosk. Barna har omsorg for de voksne, og flere foreslår at det skal være en «kaffebutikk» hvor voksne kan kjøpe seg kaffe.

I samtalen kommer det frem at det er noen arenaer hvor barna opplever seg tydelig invitert, som eksempelvis biblioteket. Det er steder hvor de får lov til å ta plass og utfolde seg, steder som appellerer til fantasi og utforskning.

Forslag til innspill

Ut fra innspillene til barna vil vi foreslå at planlegging av utvikling og utforming av bygg og områder har en barnlig estetikk med som en del av bildet. Det vil si at det planlegges for små innbyggere med bevegelsestrang som trekkes mot fantasi og spennende og vakre detaljer. Det vil ikke si at vi foreslår at det ensidig bygges på barnas premisser og ut fra barnas estetikk, men at det får utgjøre en del av vurderingen. Gjennom å utforme et lavt gelender i høyden til de minste barna, eller en sklie i fine farger som del av en større trapp, kan de yngste barna oppleve seg invitert og inkludert. Om «diamanter» eller noe annet spennende dukker opp i en vegg, eller i bakken på en gangsti stimuleres fantasien til både barn og voksne. Vi anbefaler å utfordre arkitekter, landskapsarkitekter og kunstnere til i større grad å arbeide med slike uttrykk som en del av et helhetlig bilde.

Et forslag til å imøtekomme en praktisk utfordring med et barnlig perspektiv informert av de fire kategoriene, er knyttet til transport. Mange av barnehagene bruker kommunens busstilbud for å komme seg til og fra aktiviteter. Med økt fokus på sikkerhet opplever noen som reiser med de yngste barna at dette er krevende. “Det er det som stopper oss, det er vanskelig å komme seg av gårde på grunn av sikkerhet.” En måte å løse en slik utfordringen i tråd med barnas perspektiv, kan være å utforme en egen barnehageminibuss som barnehagen kan booke et visst antall ganger. Bussen kan ha fine farger og bilputer, eller seter spesielt for barnehagebarn. Flere av barna er svært interessert i biler, traktorer, busser og kjøretøy, så en prat med bussjåføren kan være en interessant ting i seg selv. Slik kan selve bussturen utgjøre et tilbud som har verdi ut over å være transport. Bussjåføren kan bidra med en liten fortelling, sang, eller informasjon om trafikkregler. Det kan være busstopp med vaffel eller frukt.

Oppsummering

Å løfte fram barns stemme og å se Namsos ut fra et “barneperspektiv” åpner for andre refleksjoner enn om man ser fra et “voksenperspektiv. Barn måler verden med kroppen og finner veier til bevegelse og lek om det er tilrettelagt for det eller ikke. Barn kan oppleve seg invitert til å løpe, i møte med en lang korridor eller en åpen slette eller til å klatre i møte med

et gelender eller et tre. Bevegelse, fantasering og lek er barnets kroppslige svar på det å være og ha det godt i verden.

Ut fra samtalene ser vi at det å gjøre noe sammen med andre og folk barna kjenner er viktig. Å skape muligheter for gode samvær både ute og inne spiller på lag med forskningsmaterialet. I samtalene og i fortellinger når de tegner, gir barna uttrykk for glede over det som allerede er, men de deler også en fantasifull forventning om hva som kunne ha vært. Forslagene de kommer med spenner fra det konkrete og enkle, til det absurde, grandiose og utrolige. Som svar på spørsmål om hva barna ønsket seg for Namsos kommune, svarte en jente på tre år "Et strykejern, for å stryke skjorter og klær." En annen svarer "Jeg vil se regnbuen hver dag!"

Med utgangspunkt i barnas stemmer foreslår vi å styrke allerede eksisterende tilbud som svømmehall (Oasen) og arbeidet som skjer på biblioteket. Vi foreslår at en slik satsning får konsekvenser for utforming av bygg og fysiske tilbud så vel som en styrkning av kompetanse og ressurser på personalsiden.

Videre foreslår vi at det bygges og legges til rette for områder hvor barn og familier kan treffes, som lekeplasser, gapahuk og friområder som inviterer til bevegelse, lek, fortellinger og samvær. Dette inkluderer praktisk utforming med bål plass, benker og stier, men også fantasifulle element som overrasker og setter fantasien i sving. Festplassen i hjertet av Namsos by oppleves i liten grad til å invitere til barns kroppslige utfoldelse og deltagelse, og det uttrykkes et behov for å utbedre denne mulige sosiale møteplassen og lekarena basert på barns perspektiv.

Vi anbefaler at arkitekter, ingeniører, landskapsarkitekter og kunstnere presenteres for en slik barnlig tenkning tidlig i prosessen, slik at de får mulighet til å la seg prege av disse perspektivene i arbeidet som en del av det helhetlige bilde.

Litteratur henvisninger

Bae, B. (2012a). Barnehagebarns medvirkning: Overordnede perspektiver og internasjonal forankring. I B. Bae (red.), *Medvirkning i barnehagen: Potensialer i det uforutsette* (s. 13–32). Fagbokforlaget.

Bae, B. (2012b). Kraften i lekende samspill. I B. Bae (red.), *Medvirkning i barnehagen: Potensialer i det uforutsette* (s. 33–56). Fagbokforlaget.

Bjørkøy, I. (2020). *Sang som performativ for samspill i småbarnspedagogisk praksis* [Doktoravhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet]. NTNU Open.
<https://hdl.handle.net/11250/2687931>

Bresler, L. 2006. "Toward Connectedness: Aesthetically Based Research and Its Ethical Implications." *Studies of Art Education, A Journal of Issues and Research* 48 (1): 15, 52–69.

Broström, S., Hansen, O., Jensen, A. S., Svinth, L. & Goveia, I. C. (2019). *Barnet i sentrum : pedagogikk og relasjoner for de minste i barnehagen*. Oslo: Pedagogisk forum.

Hagen, A. L (2021). Splotting som erfaringsbasert verktøy for medvirkning og stedsforståelse ved byromsutforming. *Form Akademisk. Forskningstidsskrift for design og designdidaktikk*. Vol 14 Nr. 1(2021) <https://doi.org/10.7577/formakademisk.2586>

Haseman, B. (2006). *A manifesto for performative research*. Media International Australia incorporating Culture and Policy, (118), 98-106.

Johnstone, K. (1997). *Improvisation og teatersport*. Gråsten: Drama.

Malloch, S. & Trevarthen, C. (2009). *Communicative musicality: Exploring the basis of human companionship*. Oxford University Press.

Olaussen, I. (2018). *Kiasmefortellinger: Fortelleruttrykk av og for de yngste i barnehagen i et kunstnerisk utforskende multimodalt perspektiv (Doktorgradsavhandling)*. NTNU.

Pramling Samuelsson, I. & Park, E. (2017). How to educate children for sustainable learning and for a sustainable world. *International Journal of Early Childhood*, 49(3), 273–285.

Small, C. (1998). *Musicking: The meanings of performing and listening*. University Press of New England.

Somerville, M. & Williams, C. (2015). Sustainability education in early childhood: An updated review of research in the field. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 16(2), 102–117.

Østern, T.-P., Jusslin, S., Knudsen, K. N., Maapalo, P. & Bjørkøy, I. (2021) A performative paradigm for post-qualitative inquiry. *Qualitative Research*, 1–18.

<http://doi.org/10.1177/14687941211027444>

Østern A-L. & Nødtvedt Knudsen, K. (2019). *Performative approaches in arts education: artful teaching, learning and research*. London: Routledge.